

Sætter ind med omtanke og mindsker smitte

For slagtekalveproducent Kjargaarden har smittebeskyttelse høj prioritet fra kalvenes dag 1 i produktionen.

Med 120 nye kalve, der skal ind i produktionen hver 14. dag, er der store krav til arbejdet med smittebeskyttelse på Kjargaarden ved Ikast. Her er 2500 slagtekalve på stald, som kommer fra 25 faste leverandører af kalve.

Men selvom vira og bakterier ikke helt kan undgås, når der kommer nye dyr i besætningen, så er der mange indsatser, der kan mindske risikoen for smittespredning. Især har en bevidst tilgang til at sætte dyrene i små hold i indsætterstalde haft stor effekt, fortæller driftsleder Lasse Mølbye Nielsen.

Bevidste valg i byggeriet

Kjargaardens indsætterstalde blev opført i 2006, da de eksisterende rammer var blevet for trange til den voksende produktion. De nye indsætterstalde er placeret i udkanten af produktionen med 20 meter til den nærmeste anden bygning.

"Det er et helt bevidst valg. De stalde, vi skulle erstatte, var blevet udvidet mange gange og alting var kommet til ved knopskydning og virkede sådan lidt tilfældigt. Nu fik vi mulighed for at se på vores produktion og træffe bevidste valg, der kan give kalvene masser af frisk luft og bedre beskyttelse mod smitte, ligesom vi kan holde eventuel smitte, som kalvene har med, væk fra den øvrige produktion," siger Lasse Mølbye Nielsen.

Små hold, mindre smitte

Indsætterstaldene er to lange, åbne bygninger. Her er 116 bokse fordelt under de to tage, og hver boks er adskilt fra den næste med vægge, der går op til loftet. Bagtil er der lukket med gardiner og fortil er der åbent. I hver boks er der plads til seks kalve.

"Det er klart, at seks kalve er bedre beskyttet mod smitte end for eksempel 10 kalve. Og ja, vi

kunne have lavet bokse til kun fire kalve, det havde måske været endnu bedre, når vi ser på smitten. Men der er jo mange ting, der skal gå op. Med seks kalve i hver boks har vi fundet en god balance. Det er vores bedste stald," siger Lasse Mølbye Nielsen.

Seks småkalve sammen

Hver anden uge henter Lasse Mølbye Nielsen og en vognmand omkring 120 nye kalve til Kjargaarden. Under transporten holdes kalvene så vidt muligt separeret, så der ikke blandes kalve fra mange besætninger sammen. Når kalvene er cirka 105 dage gamle, flyttes de fra indsætterstalden til mellemstalden, hvor de går i grupper á 34 kalve.

"Vi får kalve fra mere end tyve steder, så kan vi nok aldrig helt undgå at få smitte med ind i besætningen. Men vi kan træffe klare valg og tage vores forholdsregler for at undgå, at smitte spreder sig løs inde i vores produktion," siger Lasse Mølbye Nielsen.

Målet er sunde kalve

Han fortæller, at Kjargaardens fokus på at holde kalvene i små hold er et blandt flere tiltag for at sikre robusthed blandt kalvene. Et andet tiltag er en vaccinstrategi med fire doser mod lungebetændelse, hvoraf kalvene får den første dosis, når de ankommer til Kjargaarden. Vacciner er måske dyre i indkøb, men de beskytter effektivt de små kalve mod lungebetændelse.

"Vores mål er altid at have sunde og raske kalve. Det er selvfølgelig noget, der økonomisk giver mening, fordi raske kalve har en bedre tilvækst og udnyttelse af det foder, vi giver dem. Men i endnu højere grad handler det om trivsel, både for dyrene og for os, der passer dem. Det er en fornøjelse at passe kalve, når de er sunde og raske," slutter Lasse Mølbye Nielsen.

Symptomer på bluetongue kan forveksles med mund- og klovesyge

Udbrud af bluetongue i Danmark og mund- og klovesyge i Tyskland fremhæver vigtigheden af hurtig og præcis diagnostik for at beskytte kvægbesætninger.

I 2024 blev Danmark ramt af et større udbrud af bluetongue. Her blev mange mælkeproducenter og dyrlæger bekendt med symptomerne på bluetongue. Men efter udbruddet af mund- og klovesyge i Tyskland den 10. januar 2025 må vi indse, at det er vigtigt at kunne skelne mellem bluetongue og mund- og klovesyge.

Mund- og klovesyge og bluetongue kan ved første øjekast ligne hinanden. Begge sygdomme kan nemlig give feber, halshed og smertefulde læsioner på mule, mund, pletter og klove.

Ved mund- og klovesyge ser man typisk væskefyldte blærer som et af de første tegn. Disse blærer brister efter få dage og efterlader sår, der gradvist heler. Bluetongue giver ikke blærer, men de sår, som begge sygdomme efterlader, kan være svære at skelne fra hinanden. Begge sygdomme kan forårsage store smerter, hvilket ofte fører til, at dyrene savler og mister appetitten – et tydeligt tegn på, at noget er galt.

I efteråret 2024 blev mange danske malkekvægsbesætninger formodentlig smittet med bluetongue. Alligevel bør mund- og klovesyge

altid overvejes som en mulig diagnose, når symptomerne overlapper, da konsekvenserne af blot ét tilfælde af mund- og klovesyge kan være katastrofale for dansk landbrug. En hurtig opdagelse og effektiv indsats for at forhindre smittespredning er derfor afgørende.

"Husk, at begge sygdomme er anmeldepligtige. Mistænker man nogen af dem – selv i en besætning, hvor bluetongue tidligere er konstateret – skal dyrlægen kontaktes med det samme. Hurtig handling kan gøre hele forskellen," understreger Lars Pedersen, kvægfagdyrlæge ved SEGES Innovation. Dette gælder dermed også i besætninger, der tidligere har fået konstateret bluetongue. Det er farligt at antage, at det "bare" er bluetongue. Fremover vil alle prøver, der indsendes med mistanke om bluetongue, i en periode også blive undersøgt for mund- og klovesygevirus.

Første symptom er blærer på tungen og i munden – når de brister, bliver de til sår, man hurtigt opdager. Foto: Eu-fmd

Mund- og klovesyge i Tyskland: Det gør vi herhjemme

Den 10. januar blev der konstateret et sygdomsudbrud af den smitsomme virussygdom mund- og klovesyge i et naturreservat mellem den polske og tyske grænse. Tjek af køretøjer og vigtige smittebeskyttelsesregler skal forhindre smitten herhjemme.

Knap 40 år er der gået, siden Tyskland sidst havde mund- og klovesyge. Nu er sygdommen kommet til landet igen. Der er derfor indført nye midlertidige karantænerregler efter rejser til udlandet. Samtidig holder Landbrug & Fødevarer øje med udviklingen og bruger de forholdsregler, som allerede er gældende for at undgå smitsomme sygdomme som mund- og klovesyge og afrikansk svinepest.

"Vi har allerede mange forholdsregler, som giver os et forspring i forhold til at holde mund- og klovesyge ude af landet. Blandt andet DANISH Transportstandard, hvor vi tjekker om lastbilerne er helt rene, når de skal køre med dyr," forklarer Lisbeth Harm Nielsen, svinefagdyrlæge og chefkonsulent ved Landbrug & Fødevarer.

Hvorfor det er vigtigt at kende forskel

Mund- og klovesygevirus udskilles i udåndingsluft, spyt, mælk, sæd, gødning og urin og spredes ekstremt hurtigt via direkte kontakt mellem dyr, gennem luften eller indirekte smitte via personer, udstyr eller køretøjer, mens bluetongue overføres af bidende mitter og ikke ved direkte smitte mellem dyr.

Lars Pedersen understreger vigtigheden af præcis diagnostik:

"Selvom symptomerne kan ligne hinanden, er konsekvenserne og smittevejene vidt forskellige. Landmænd og dyrlæger skal reagere hurtigt for at minimere risikoen for smittespredning."

Hurtig opdagelse af mund- og klovesyge er essentiel i forhold til hurtig inddæmning af smitten. Mund- og klovesyge er utrolig smitsom og spredes lynhurtigt.

Forebyggelse og løbende opdatering

For at beskytte danske besætninger anbefales det at opretholde høj smittebeskyttelse, herunder hurtig reaktion på symptomer som kan give anledning til mistanke.

Landmænd opfordres desuden til at holde sig opdateret om den aktuelle situation på Fødevarerstyrelsens hjemmeside og på LandbrugsInfo. Her findes nyeste information om udbrud og anbefalinger.

Skarpt fokus på fremtiden

Udbruddene i Danmark og Tyskland minder os om, hvor afgørende hurtig handling og præcise diagnoser er for at beskytte dyrene.

"Ved at kombinere årvågenhed med effektiv smittebeskyttelse kan landbruget forblive stærkt på trods af udfordringerne," siger Lars Pedersen.

Læs mere på
www.landbrugsinfo.dk

Tjekkes ved grænsen til Tyskland

De tomme dyretransporter, der kommer tilbage til Danmark, bliver tjekket, inden de får en ekstra vask og desinfektion, i en af de tre DANISH godkendte vaskehaller i Danmark. For det kan være ved transport af dyr, at man risikerer at få sygdommen ind i sin besætning.

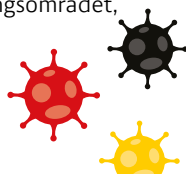
"Vi har en app, der hedder 'Tjek vogn'. Her kan man gå ind og se, hvornår køretøjet sidst har fået et vaskecertifikat, og hvor lang tids karantæne, køretøjet har. Der kan man sikre sig, at køretøjet har været vasket, hvis det har været i udlandet," fortæller Lisbeth Harm Nielsen.

Husk karantæne og undgå hjemmelavet pålæg

Smitten kan komme fra alle klovbærende dyr, herunder hjorte eller andet vildt, grise, får og geder. Der er i forvejen taget en masse forholdsregler for at undgå smitte med afrikansk svinepest. Blandt andet er vildsvinehegnet og samarbejdet med Naturstyrelsen med til at sikre, at der ikke er nogen vildsvin på dansk jord. Disse forholdsregler er netop også med til at sikre danske besætninger mod mund- og klovesyge.

"Men det er selvfølgelig også vigtigt, at man er opmærksom, hvis man selv har været ude at rejse. Derfor anbefaler vi, at man først træder ind på besætningsområdet 48 timer efter, at man har krydset den danske grænse," påpeger Lisbeth Harm Nielsen.

Foruden karantænereglerne er det også vigtigt, at man ikke tager hjemmelavede pølser eller lignende med ind i besætningsområdet, da smitten også kan være i kødet.

Er din stald klar til 2034?

I et nyt inspirationskatalog finder du masser af konkrete forslag og illustrationer, der kan inspirere til, hvordan du kan nyindrette din kvægstald, så den også kan bruges til opstilling af køer, når nye krav til staldplads træder i kraft i 2034. Kataloget indeholder detaljerede idéoplæg med masser af illustrationer og giver et indblik i ombygningernes klimapåvirkning med grundige LCA-beregninger (Life Cycle Assessment). Kataloget er udarbejdet af SEGES Innovation med støtte fra Mælkeafgiftsfonden.

Du kan også høre mere på Kvægkongres 2025, hvor Camilla Brunsgaard Fugmann, bæredygtighedschef, BK-Nord, og Helge Kromann, specialkonsulent, SEGES Innovation, vil dele gode idéer og løsninger til ombygning og nyindretning af stalde (indlæg 50).

Scan QR-koden for at se inspirationskataloget:

Søg støtte for slagtninger på bedriften i 2024

Landbrug & Fødevarer har været med til at få en ny støtteordning med tilbagevirkende kraft på plads. Støtteordningen giver landmænd mulighed for kompensation for de stigende gebyrer ved nød- og gårdslagtning. Der kan søges støtte for slagtninger foretaget fra 1. februar til 31. december 2024. Støtten udgør 49,1 % af det betalte gebyr for AM-kontrol.

Sådan søger du

Ansøg via virk.dk senest 1. marts 2025. Ansøgningen kræver en tro-og-love-erklæring om, at EU's regler for de minimis-støtte er overholdt. Ordningen har en grænse på 50.000 EUR over tre år.

En vigtig mulighed

Selvom ordningen ikke er uden begrænsninger, giver den en kærkommen mulighed for økonomisk støtte. Har du spørgsmål, kan Fødevarerstyrelsen kontaktes på amk@fvst.dk

SIDSTE CHANCE
Indstil din elev

ÅRETS ELEV I KVÆGPRODUKTION 2025

Naturpleje

skal give bedre økonomi og mere biodiversitet

Et nyt forsknings- og udviklingsprojekt har til formål at gøre naturforvaltning med kvæg til en rentabel forretning, samtidig med at biodiversiteten i Danmark får et betragteligt løft.

Med Aftale om et Grønt Danmark er der sat ambitiøse politiske mål om, at op mod 420.000 hektar intensivt dyrket jord skal omlægges til beskyttet natur inden 2030.

"Danmark er bagud, når det gælder forvaltning af naturarealer. Det skyldes primært, at arealerne enten ikke bliver afgræsset, eller at de afgræsses forkert. I GUDP-projektet Nature & Beef vil vi bl.a. beskrive, hvordan man laver god naturforvaltning med kødkvæg på forskellige typer naturarealer," siger projektleder Anders Fogh fra SEGES Innovation.

Avl, strategi og forbrugere

Det nye projekt er opdelt i tre arbejdsplaner:

- 1 Udvikling af avlsværdital som grundlag for at udvikle specialiserede kvægavlslinjer tilpasset anvendelse til naturforvaltning. Der er fokus på fødevalg, parasitresistens og fitness for Aberdeen Angus og Hereford.
- 2 Udvikling af naturforvaltningsstrategier som præcist angiver det rigtige match mellem type af naturareal, græsningstryk, græsningsperiode og valg af kvægtyper.
- 3 Udvikling og test af et biodiversitetsmærke for kød produceret på naturarealer.

Mere end fødevarerproduktion

Kvæg er en afgørende komponent i effektiv naturforvaltning, men økonomien i naturforvaltning kan dog være en udfordring. Projektet har derfor en dobbelt målsætning: at forbedre biodiversiteten og sikre, at naturforvaltning med kvæg kan blive en lønsom forretning.

"Med fokus på godt management, omkostningsstyring, nyt managementværktøj og højere afregning er målet, at flere landmænd vil se naturforvaltning som udgangspunktet for en fornuftig indtjening og et godt liv," siger Anders Fogh.

Interesserede besætningsejere (uanset kvægrace) er meget velkomne til at kontakte SEGES Innovation, hvis man har lyst til at deltage i projektet. Kontakt chefkonsulent Rikke Rørby Graversen på mail rrgn@seges.dk eller tlf. 2362 8238.

Projektet er støttet af Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) og arbejdet sker i samarbejde mellem SEGES Innovation, Aarhus Universitet, Københavns Universitet, Eurofins, Danish Crown, Arla Foods, Viking-Danmark, Dansk Aberdeen Angus Forening og Herefordforeningen For Danmark.

Klovsundhed: Rettidig omhu øger mælkeydelsen

Klovlidelser gør kvæg mindre produktive. Her kommer nogle vigtige råd til hvordan du øger dit kvægs klovsundhed.

For at undgå klovlidelser hos køerne i din besætning skal du sørge for at være omhyggelig med at forebygge. Det gøres på mange måder. Sørg for at der er god hygiejne i din stald, og hav styr på opstaldning, klovsbeskæring og håndteringen af dine køer.

"Rettidig omhu er nok egentlig alpha omega, når det drejer sig om klovsundhed," siger dyrlæge Peter Raundal fra SEGES Innovation.

Og ifølge Peter Raundal er opmærksomhed på koen afgørende:

"Noget af det, der er allervigtigst ved klovlidelser er, at man får fundet dem tidligt og reageret meget hurtigt, for ellers kan det gå hen og blive et nærmest kronisk tilfælde," understreger han.

Sammenhæng mellem klovlidelser og mindsket mælkeydelse

Hvis en ko får en klovlidelse, vil det få mælkeydelsen til at falde, fordi koen kommer mindre til foderbordet og samtidigt vil bruge energi på at hele klovlidelsen i stedet for at producere mælk.

"Allerede nu kan man se, hvor meget en klovlidelse koster i kilo mælk inde i DMS. En anbefaling er at bruge DMS til at se hvilke klovlidelser, der er i besætningen, og hvilke grupper af dyr, det primært er hos," forklarer Peter Raundal.

Hør med på Kvægekongressen, oplæg nr. 40, hvor Anne Mette Danscher fra Viking Danmark og Peter Raundal fortæller meget mere om klovsundhed og mulighederne i DMS.

Opmærksomhed og rettidig omhu er vigtigt for at undgå alvorlige klovlidelser. Foto: Peter Raundal